Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tionde avdelningen)

den 20 juli 2017 *

”Begäran om förhandsavgörande – Otillbörliga affärsmetoder – Direktiv 2005/29/EG – Tillämpningsområde – Inkassobolag – Konsumentkredit – Överlåtelse av fordran – Arten av rättsförhållandet mellan bolaget och gäldenären – Artikel 2 c – Begreppet produkt – Indrivningsåtgärder som vidtas parallellt med ett utsökningsförfarande”

I mål C-357/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauens högsta förvaltningsdomstol) genom beslut av den 20 juni 2016, som inkom till domstolen den 28 juni 2016, i målet

”Gelvora” UAB

mot

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

meddelar

DOMSTOLEN (tionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Berger samt domarna A. Borg Barthet (referent) och E. Levits,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Litauens regering, genom D. Kriaučiūnas, A. Mikočiūnienė och G. Taluntytė, samtliga i egenskap av ombud,

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av B. Tidore, avvocato dello Stato,

– Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom G. Goddin och A. Steiblytė, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: litauiska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, 2005, s. 22).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan ”Gelvora” UAB och Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Nationella konsumentskyddsmyndigheten, nedan kallad myndigheten) angående myndighetens beslut att ålägga företaget sanktioner för att ha ägnat sig åt otillbörliga affärsmetoder.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Skäl 13 i direktivet om otillbörliga affärsmetoder har följande lydelse:

”För att uppnå gemenskapens mål genom att avlägsna hinder för den inre marknaden är det nödvändigt att ersätta de olika generalklausuler och rättsprinciper som medlemsstaterna tillämpar för närvarande. Det enda gemensamma generella förbudet som införs genom detta direktiv täcker därför otillbörliga affärsmetoder som snedvrider konsumentens ekonomiska beteende. För att främja konsumenternas förtroende bör det generella förbudet tillämpas på samma sätt i fråga om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas utan att ett avtalsförhållande föreligger mellan näringsidkare och konsument eller när ett avtal ingås och fullgörs. Det generella förbudet kompletteras med bestämmelser om de två typer av otillbörliga affärsmetoder som är absolut vanligast, nämligen vilseledande och aggressiva metoder.”

4 Artikel 2 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”I detta direktiv gäller följande definitioner:

…

c) *produkt*: alla typer av varor och tjänster, även fast egendom, rättigheter och skyldigheter.

d) *affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter* (nedan även kallade *affärsmetoder*): en näringsidkares handling, underlåtenhet, beteende, företrädande eller kommersiella meddelande (inklusive reklam och saluföring) i direkt relation till marknadsföring, försäljning eller leverans av en produkt till en konsument.

…”

5 Artikel 3.1 i direktiv 2005/29 har följande lydelse:

”Detta direktiv skall tillämpas på otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på det sätt som anges i artikel 5, före, under och efter en affärstransaktion som gäller en produkt.”

Litauisk rätt

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (lagen om förbud mot otillbörliga affärsmetoder gentemot konsumenter) av den 21 december 2007 genomför direktivet om otillbörliga affärsmetoder i nationell rätt.

7 Artikel 2 stycke 8 i denna lag definierar begreppet produkt, medan artikel 3.1 och 3.2 stycke 1 innehåller dels ett generellt förbud mot otillbörliga affärsmetoder, dels villkoren för när en affärsmetod ska anses otillbörlig.

8 Enligt artikel 5.1 stycke 4 i samma lag är en vilseledande handling ett tillhandahållande av information som är oriktig eller riskerar att vilseleda genomsnittskonsumenten, vad gäller priset, hur priset beräknas eller förekomsten av särskilda prisfördelar.

9 I artikel 6.1 stycke 1 i lagen om förbud mot otillbörliga affärsmetoder gentemot konsumenter anges att en handling ska anses utgöra vilseledande underlåtenhet om den medför eller riskerar att medföra att konsumenten fattar ett affärsbeslut som denne annars inte skulle ha fattat och den innebär att väsentlig information som konsumenten behöver för att fatta ett välgrundat affärsbeslut inte tillhandahålls. Enligt artikel 6.3 stycke 3 i lagen är information om priset väsentlig information i samband med ett köperbjudande.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Gelvora, ett privat inkassobolag, ingick avtal med olika banker om överlåtelse av fordringar. Enligt avtalen förvärvade bolaget fordringar som uppkommit genom konsumentkreditavtal som de överlåtande bankerna hade ingått med konsumenter. Med stöd av dessa överlåtelseavtal väckte Gelvora talan om betalning mot gäldenärerna, i vissa fall parallellt med utsökningsåtgärder av de exekutiva myndigheterna på grundval av slutliga domstolsavgöranden.

11 Fyra konsumenter framställde i detta sammanhang klagomål mot Gelvora hos myndigheten. Myndigheten fann att Gelvora hade brutit mot de nationella bestämmelserna om förbud mot affärsmetoder som anses otillbörliga.

12 Myndigheten fann att Gelvoras affärsmetoder stred mot artikel 3.1 i lagen om förbud mot otillbörliga affärsmetoder gentemot konsumenter och ålade bolaget en straffavgift på 3 475,44 euro.

13 Gelvora överklagade myndighetens beslut till Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilnius regionala förvaltningsdomstol) och yrkade att beslutet skulle ogiltigförklaras.

14 Genom dom av den 18 maj 2015 ogillade den domstolen Gelvoras överklagande.

15 Den fann bland annat att gäldenärerna var konsumenter i förhållande till Gelvora och att bolaget skulle anses vara en näringsidkare som tillhandahöll konsumenter en produkt eller en tjänst, nämligen skuldförvaltning.

16 Gelvora överklagade domen till den hänskjutande domstolen, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauens högsta förvaltningsdomstol), som bedömde att lösningen på tvisten beror på tolkningen av direktivet om otillbörliga affärsmetoder.

17 Mot denna bakgrund beslutade Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauens högsta förvaltningsdomstol) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Omfattar direktivet [om otillbörliga affärsmetoder] rättsförhållandet mellan ett bolag som har förvärvat en fordran genom avtal om överlåtelse av fordran och gäldenären, som är en fysisk person, vars skuld uppkom genom ett konsumentkreditavtal, när detta bolag vidtar indrivningsåtgärder?

2) Om den första frågan besvaras jakande: Omfattar begreppet produkt i artikel 2 c i direktivet [om otillbörliga affärsmetoder] indrivningsåtgärder avseende den fordran som förvärvats genom överlåtelse, riktade mot gäldenären, som är en fysisk person, vars skuld uppkom genom ett konsumentkreditavtal som denne ingick med den ursprungliga borgenären?

3) Omfattar direktivet [om otillbörliga affärsmetoder] rättsförhållandet mellan ett bolag som har förvärvat en fordran genom avtal om överlåtelse av fordran och gäldenären, som är en fysisk person, vars skuld uppkom genom ett konsumentkreditavtal och som redan har förpliktats att betala skulden genom ett domstolsavgörande som vunnit laga kraft och som överlämnats till de exekutiva myndigheterna för verkställighet, när bolaget vidtar parallella indrivningsåtgärder?

4) Om den tredje frågan besvaras jakande: Omfattar begreppet produkt i artikel 2 c i direktivet [om otillbörliga affärsmetoder] indrivningsåtgärder avseende den fordran som förvärvats genom överlåtelse, riktade mot gäldenären, som är en fysisk person, vars skuld uppkom genom ett konsumentkreditavtal som denne ingick med den ursprungliga borgenären, när gäldenären redan har förpliktats att betala skulden genom ett domstolsavgörande som vunnit laga kraft och som överlämnats till de exekutiva myndigheterna för verkställighet?”

Prövning av tolkningsfrågorna

18 Den hänskjutande domstolen har ställt de fyra tolkningsfrågorna, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida rättsförhållandet mellan ett privat inkassobolag och en gäldenär som inte uppfyllt sina förpliktelser enligt ett konsumentkreditavtal, när fordran har överlåtits till nämnda bolag, omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om otillbörliga affärsmetoder och, om så är fallet, huruvida de metoder som ett sådant bolag använder sig av för att driva in skulden omfattas av begreppet produkt i den mening som avses i artikel 2 c i direktivet. Den hänskjutande domstolen vill vidare få klarlagt om svaret blir detsamma även om det har bekräftats genom ett rättsligt avgörande att skulden faktiskt föreligger och detta avgörande har överlämnats till de exekutiva myndigheterna för verkställighet.

19 Vad inledningsvis gäller frågan huruvida en inkassoverksamhet kan omfattas av tillämpningsområdet för direktivet om otillbörliga affärsmetoder, erinrar domstolen om att artikel 2 d i direktivet genom en synnerligen vid formulering definierar begreppet affärsmetod som ”en näringsidkares handling, underlåtenhet, beteende, företrädande eller kommersiella meddelande (inklusive reklam och saluföring) i direkt relation till marknadsföring, försäljning eller leverans av en produkt till en konsument” (dom av den 19 september 2013, CHS Tour Services, C-435/11, EU:C:2013:574, punkt 27).

20 Enligt artikel 3.1 jämförd med skäl 13 i direktivet om otillbörliga affärsmetoder gäller det för metoder som en näringsidkare tillämpar – även utanför ett avtalsförhållande – före eller efter det att ett avtal ingås, samtidigt med att det ingås eller när det fullgörs.

21 Formuleringen ”i direkt relation till försäljning av en produkt” täcker alltså in alla handlingar i relation inte bara till avtalets ingående utan även till dess fullgörande, särskilt åtgärder som vidtas för att få betalt för produkten.

22 I det aktuella fallet framgår det av begäran om förhandsavgörande att de fordringar som överläts till Gelvora härrör från tillhandahållandet av en tjänst, närmare bestämt lämnandet av en kredit, där motprestationen bestod i återbetalning av krediten genom avbetalningar jämte ränta enligt en på förhand fastställd räntesats.

23 Tjänster avseende indrivning av skulder, såsom de i det nationella målet, kan således betraktas som en produkt i den mening som avses i artikel 2 c i direktivet om otillbörliga affärsmetoder.

24 Den slutsatsen påverkas inte av den omständigheten – som åsyftas i den första och den tredje tolkningsfrågan – att indrivningsverksamheten bedrivs av en juridisk person som förvärvat en fordran gentemot en konsument genom att denna överlåtits av den ursprungliga borgenären och som agerar gentemot konsumenten i egenskap av näringsidkare.

25 Även om ett inkassobolag, såsom Gelvora, i och för sig inte tillhandahåller konsumenten en konsumentkredittjänst som sådan, är bolagets verksamhet, det vill säga att driva in skulder efter att ha förvärvat fordringar, en ”affärsmetod” – eventuellt otillbörlig – i den mening som avses i direktivet om otillbörliga affärsmetoder, eftersom dess handlingar kan påverka konsumentens beslut vad gäller betalningen av produkten.

26 Kommissionen har i detta sammanhang, i ett dokument med titeln ”Vägledning om genomförande/tillämpningen av direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder” av den 25 maj 2016 (SWD(2016) 163/2), uppgett att inkassoverksamhet ska betraktas som affärsmetoder efter försäljning. Det framgår också av de exempel som kommissionen tagit upp i det dokumentet att ett antal nationella rättsinstanser anser att inkassobolags verksamhet omfattas av direktivets tillämpningsområde.

27 Villkoren för indrivning av en konsuments skuld kan vara av betydelse på så vis att de kan vara avgörande för konsumentens beslut att ta krediten, särskilt när indrivningsåtgärderna är av det slag som i det nationella målet.

28 Det skulle också kunna undergräva den ändamålsenliga verkan av konsumentskyddet enligt direktivet om otillbörliga affärsmetoder att inte tillämpa direktivet på indrivningsverksamhet vid överlåtelse av fordringar, eftersom näringsidkarna då kan vara benägna att skilja indrivningen från övrig verksamhet för att undgå direktivets skyddsbestämmelser.

29 Av samma skäl saknar det betydelse för svaret på frågorna huruvida det har bekräftats genom ett rättsligt avgörande att skulden är exigibel och att inkassobolaget parallellt med utsökningsförfarandet ägnar sig åt fristående indrivningsåtgärder.

30 Förutom att ett vidtagande av sådana åtgärder parallellt med ett officiellt utsökningsförfarande genom de exekutiva myndigheterna kan vilseleda konsumenten om vad för slags förfarande denne är föremål för, kräver en ändamålsenlig verkan av det skydd som konsumenten garanteras genom direktivet om otillbörliga affärsmetoder att en näringsidkare som beslutat att agera fristående för att driva in skulder omfattas av bestämmelserna i direktivet beträffande de åtgärder denne vidtar för egen räkning parallellt med ett utsökningsförfarande.

31 Mot denna bakgrund ska direktivet om otillbörliga affärsmetoder tolkas på så sätt att dess materiella tillämpningsområde innefattar ett rättsförhållande mellan ett inkassobolag och en gäldenär som inte uppfyllt sina förpliktelser enligt ett konsumentkreditavtal, när fordran har överlåtits till nämnda bolag. De metoder som ett sådant bolag använder sig av för att driva in sin fordran ingår i begreppet produkt

i den mening som avses i artikel 2 c i detta direktiv. Det saknar i det sammanhanget betydelse om fordran har bekräftats genom ett rättsligt avgörande och att det avgörandet har överlämnats till de exekutiva myndigheterna för verkställighet.

Rättegångskostnader

32 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tionde avdelningen) följande:

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) ska tolkas på så sätt att dess materiella tillämpningsområde innefattar ett rättsförhållande mellan ett inkassobolag och en gäldenär som inte uppfyllt sina förpliktelser enligt ett konsumentkreditavtal, när fordran har överlåtits till nämnda bolag. De metoder som ett sådant bolag använder sig av för att driva in sin fordran ingår i begreppet produkt i den mening som avses i artikel 2 c i detta direktiv. Det saknar i det sammanhanget betydelse om fordran har bekräftats genom ett rättsligt avgörande och att det avgörandet har överlämnats till de exekutiva myndigheterna för verkställighet.

Underskrifter